

Finansirao / Támogató:
Opština Subotica-Služba za komunalne poslove,
preduzetništvo i zaštitu životne sredine.

Text / Szöveg:
Szekeres Ottó, Gergely József, Pinkava Ivan

Recenzent / Recenzens:
Marko Tucakov, Bártol István

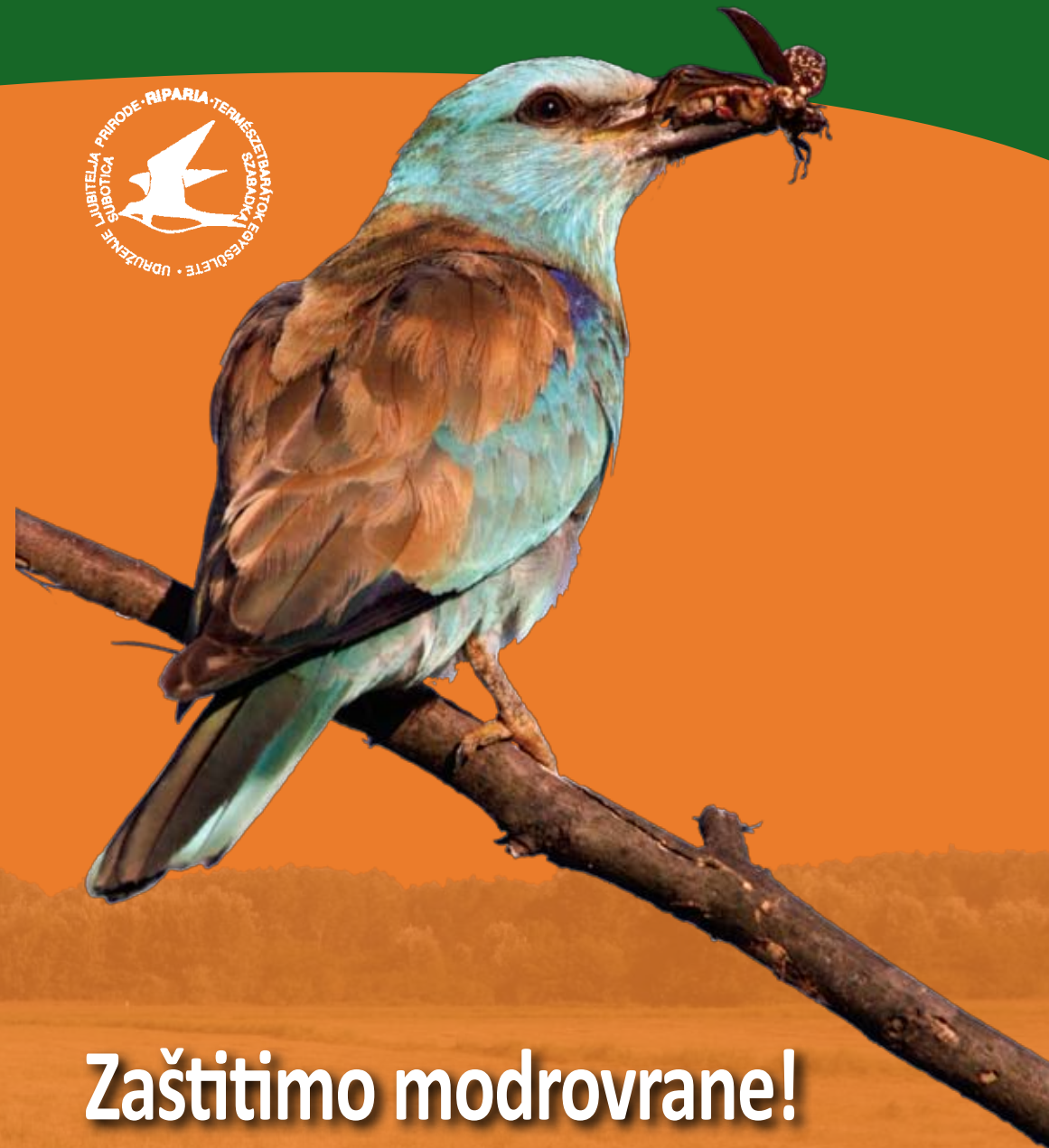
Štamparija / Nyomda:
Verzal, Subotica

Fotografije / Fotók:
Szekeres Ottó

Udruženje ljubitelja prirode
„Riparia“
Természetbarátok egyesülete

Matija Korvina 9
24000 Subotica
Tel.: 024/ 553-106
E-mail: info@riparia.org.rs
[http:// www.riparia.org.rs](http://www.riparia.org.rs)

**Zaštítimo modrovrane!
Védjük meg a szalakótát!**

Modrovrana

Modrovrana je u Vojvodini poznata još i kao smrdivrana, plava vrana i zlatovrana. Naučno ime vrste je *Coracias garrulus*. Perje joj je upadljivih boja: glava, vrat i trbuh su svetlucavo zeleno-plavi, ramena i leđa su crvenkasto-smeđa, pokrovna pera krila, repa i trtice su tamno plava, pera krila i kljun crna a noge žute.

Modrovranu je u prirodni lako zapaziti. Svoj plen najčešće vrebaje sedeći mirno na svojim omiljenim osmatračnicama. To su najčešće visoke, izdignute «čeke» na otvorenim terenima (stubovi električnih vodova, suva stabla ili visoke bale sena) sa kojih ima dobar pregled okoline.

Njeno stanište su stablima prošarane livade i pašnjaci. Gnezdi se u dupljama na ivicama šuma, šumarcima ili usamljenim starim stablima jednom godišnje, između maja i jula. Povremeno se gnezdi i u rupama u lesnim odronima i strmim peščanim obalama reka.

Modrovrana se seli vrlo daleko. Odleće krajem leta i početkom jeseni. Zimu provodi u istočnoj i južnoj Africi. Nažalost, nedostaje puno podataka o tačnim putevima seobe. U Vojvodini se može videti od kraja aprila do kraja septembra.

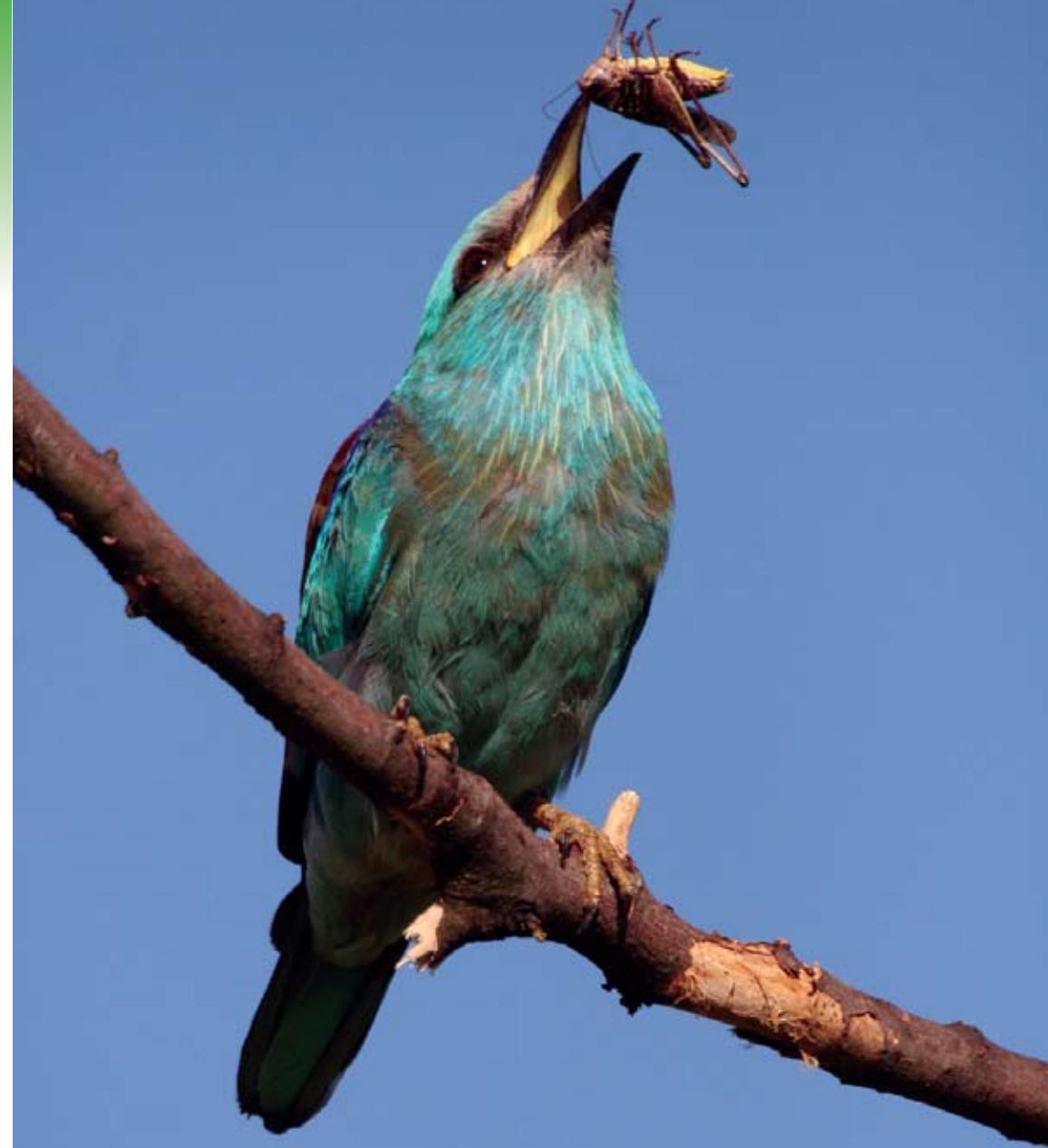
Szalakóta

A szalakóta Vajdaságban még kékcsoka, kékvarjú, kékmátyás, vasvarjú és kalangya-varjú néven is ismert. A madár tudományos neve *Coracias garrulus*. Tollazata feltűnően élénk színezetű. A feje, a nyaka és az alsóteste csillogó zöldeskék, a váll és a hát vörösbarna, a kis szárnyfedők, a farsík és a felső farkfedők sötétkékek, kézevezői - akárcsak a csőr - fekete, a lábai pedig sárgák.

Könnyen megfigyelhető madár. Táplálékára leggyakrabban kedvenc leshelyeiről csap le, általában a terület valamely kiemelkedő pontján (pl. villanyvezeték, kiszáradt fa, kútgém, esetleg szénabála, stb.) áll lesben.

Fákkal tarkított síkvidéki réteken és legelőkön él. Erdőségeken, erdő-sávokban vagy magányosan álló öreg fák odvaiban évente egy alkalommal költ május és július között. Esetenként löszfalban, folyó menti partszakadásban is fészkelhet.

A szalakóta hosszú távú vonuló. Nyár végén, koraősszel vonul el. A telet Dél- és Kelet-Afrikában tölti. Sajnos a vonulási útvonalokról még hiányosak az információink. A Vajdaságban április vége és szeptember vége között tartózkodik.

Njenu ishranu prvenstveno čine krupni insekti (razni tvrdokrilci, skakavci, zrikavci, vilini konjici...) ali povremeno hvata i sitne kičmenjake: žabe, guštere i miševe.

Ova vrsta se širom Evrope bori za svoj opstanak! Čovek je veliki deo njenih staništa nepovratno promenio ili potpuno uništio. Poslednjih decenija njena populacija se drastično smanjila na staništima koja još naseljava. Populacija modrovrane u Vojvodini se procenjuje na svega 30 parova. Malobrojna preostala gnezdilišta se nalaze u severnoj Bačkoj i severnom i južnom Banatu, a pedesetih godina prošlog veka ornitolog Sergej Matvejev pisao je o tome kako je česta svu-

Táplálékát elsősorban nagytestű rovarok (pl. cserebogarak, szöcskék, sáskák, stb.) alkotják, de időnként kisebb termetű gerinceseket (pl. békákat, gyíkokat, egereket, stb.) is zsákmányol.

A faj Európa-szerte küzd a fennmaradásért, mivel korábbi élőhelyeinek nagy részét az ember átformálta vagy teljesen tönkretette. Az utóbbi évtizedekben állománya egész elterjedési területén drasztikusan lecsökkent. Dániában és Svájcban már nem költ. A Vajdaságban a szalakóta költőállománya mindössze 30 párra tehető. A kisszámú fennmaradt fészkelőterület Észak-Bácskában, Észak- és Dél-Bánátban található. A

da i da se gnezdi čak i u voćnjacima gde ima pogodnih duplji.

Razlozi nestanka

Staništa ove vrste su značajno izmenjena ili potpuno nestala. Do danas su poljoprivredno osvojeni i tereni kao što su pašnjaci, lesne pustare i travnate površine. Ako i nisu, na njima su posađene sadnice ili izgrađena infrastruktura. Potiskivanje ispaše stoke i široka primena hemijskih sredstava u poljoprivredi nepovoljno utiče na populacije kako insekata kojima se modrovrana hrani, tako i samih ptica.

múlt század ötvenes éveiben **Sergije Matvejev** ornitológus azt írta róla, hogy gyakori, még gyümölcsösökben is költ, ahol öreg, odvas fák is találhatóak.

Eltűnésének okai

A szalakóta élőhelyeinek nagy része megváltozott vagy teljesen eltűnt. A mezőgazdaság térhódításával napjainkra a legelőket, a löszpusztákat, a füves területeket beszántottak, vagy más módon történő hasznosításával próbálkoztak (pl. erdősítés, útépítés stb.). A legeltetés visszaszorulása, a vegyszerek széleskörű alkalmazása

Smanjenju populacije doprinosi i još jedna činjenica a to je nedostatak pogodnih duplji za gnežđenje. U intenzivnom šumarstvu nisu poželjna bolesna i dupljama puna stabla, koja bi inače omogućila gnežđenje modrovrani. Pored ovoga i krivolov, udari strujom i gubitci tokom migracije nepovoljno utiču na opstanak vrste.

Modrovrana (*Coracias garrulus*) je u Srbiji strogo zaštićena vrsta. Na osnovu Uredbe o zaštiti prirodnih retkosti (Službeni list RS 50/93) zabranjeno je hvatanje, držanje, uništavanje jedinki ove vrste kao i sakupljanje i uništavanje njenih jaja. Zabranjeno je uznemiravati je u vreme

a mezőgazdaságban kedvezőtlenül befolyásolta a szalakóta és táplálékául szolgáló rovarok fennmaradását. Az állomány csökkenés egyik fontos tényezője még a fészkelésre alkalmas odúk hiánya. Az intenzív erdőgazdálkodásban nem kívánatosak a beteg és odvas fák, melyek fészkelőhelyet biztosíthatnának a szalakótának. E mellett még az orvvadászat, áramütések, valamint a vonulás idején bekövetkező elhullások is kedvezőtlenül befolyásolják a fennmaradását.

A szalakóta (*Coracias garrulus*) Szerbiában szigorúan védett állatfaj. A természeti ritkaságokról szóló határozat értelmében (Szerbiai Hivatalos Lapja 50/93) tilos befogni, fogva

gneždenja ili uništiti gneздо. Zabranjeno je držanje, nabavljanje, prepariranje ili rukovanje ovom vrstom na bilo koji način bilo da je jedinka živa ili mrtva.

Udruženje ljubitelja prirode Riparia i Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Vojvodine su između 2003. i 2008. postavili oko 200 veštačkih duplji - kućica za gnežđenje ove vrste modrovrane. Duplje su izrađene od drveta i zamenjuju prirodne duplje, kojih na preostalim mestima gnežđenja više skoro i nema. Modrovrane brzo prihvataju kućice i gnezde se u njima. Program postavljanja veštačkih duplji brzo je doneo prve rezultate: nakon pet godina populacija modrovrane u Vojvodini povećala se za oko 50%. Međutim, dugoročno se samo sveobuhvatnom i upornom zaštitom svake jedinke ove ptice i zaštitom njenih preostalih staništa može osigurati njen opstanak.

tartani, elpusztítani e faj egyedeit, tojásait tönkretenni illetve begyűjteni. Tilos a fészkelési időben háborgatni, vagy fészket megsemmisíteni. Továbbá tilos fogvatartása, beszerzése, preparálása vagy bármilyen más módon kezelni az élő és elhullott példányait.

A Riparia Természetbarátok Egyesülete és a Vajdasági Madártani és Madárvédelmi Egyesület 2003 és 2008 között a szalakóták számára mintegy 200 darab mesterséges odút készített és helyezett ki. A fából készült fészkelőhelyeket a természetes fészkelőhelyeket. Alkalmasság, táplálékban bő élőhelyen kihelyezve a szalakóták hamar elfogadják és költenek a mesterséges odúban. Az odútelepítési program hamar meghozta az első eredményeket: öt év alatt a Vajdaságban 50%-kal növekedett a fészkelő szalakótaállomány. Az bizonyos viszont, hogy hosszabb

Udruženje ljubitelja prirode Riparia je neprofitna nevladina organizacija osnovana 1999. godine u Subotici, sa ciljem zaštite i proučavanja prirode i podizanja svesti građana na polju zaštite životne sredine. Udruženje broji preko četrdeset aktivnih članova, od kojih je desetero priznatih licenciranih ornitologa. Pored istraživanja, zaštite biodiverziteta in situ i organizacije istraživačkih kampova, Udruženje se bavi promovisanjem prirodnih vrednosti, organizovanjem edukativnih programa i izdavanjem edukativnih i promotivnih publikacija.

távon a szalakóta csak egy teljes körű – az élőhelyek védelmét is magába foglaló – védelmi program beindításával óvható meg.

A Riparia Természetbarátok Egyesülete egy non-profit civil szervezet, amely 1999-ben alakult. Célja a természet védelme és megismerése, valamint a lakosság természettudatosságának elősegítése. Az egyesületnek több mint 40 tevékeny tagja van, akik közül tízen elismert ornitológusok. A kutatómunka, a biodiverzitásvédelme és a természetvédelmi táborok szervezése mellett, az Egyesület a természeti értékek népszerűsítését, oktató-, tájékoztató programok és kiadványok készítését is végzi.

